

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εκτίμηση αντίκτυπου στην αειφορία (ΕΑΑ) και εμπορική πολιτική της ΕΕ»

(2011/C 218/03)

Εισηγήτρια: η κ. **PICHENOT**

Στις 22 Απριλίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Εκτίμηση αντίκτυπου στην αειφορία (ΕΑΑ) και εμπορική πολιτική της ΕΕ.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Απριλίου 2011.

Κατά την 471η σύνοδο ολομέλειας της 4ης και 5ης Μαΐου 2011 (συνεδρίαση της 5ης Μαΐου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 161 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Για να καταστούν αποτελεσματικότερες οι μελέτες εκτίμησης αντίκτυπου στην αειφορία (ΕΑΑ) που σχετίζονται με την εμπορική πολιτική της ΕΕ, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε αναθεώρηση του μηχανισμού με γνώμονα τις ανησυχίες της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και την πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης. Η ΕΟΚΕ προτείνει την αναδιάρθρωση της ΕΑΑ εντάσσοντάς την σε ένα συνεκτικό πλαίσιο αξιολόγησης.

1.1 Προς τούτο, η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο κάθε εμπορική συμφωνία να προβλέπει εφεξής μηχανισμό παρακολούθησης με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, ως τη μόνη εγγύηση τήρησης των δεσμεύσεων, καθώς και ελέγχου των κινδύνων και των ευκαιριών που συνεπάγεται ένα εμπορικό «άνοιγμα» στην αειφόρο ανάπτυξη. Ένας τέτοιος μηχανισμός είναι αναγκαίος για την πραγματοποίηση της προτεινόμενης δυναμικής προσέγγισης επιτρέποντας, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, την εκ νέου αξιολόγηση των κινδύνων και των ευκαιριών που εντοπίστηκαν κατά την αρχική εκτίμηση αντίκτυπου.

1.2 Για να εναρμονιστεί ο εν λόγω μηχανισμός με τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης, η ΕΟΚΕ προτείνει η ΕΑΑ:

- να ενταχθεί στην εκ των προτέρων, την παράλληλη και την εκ των υστέρων αξιολόγηση·
- να συνδυάζεται με την προκαταρκτική εκτίμηση αντίκτυπου που προηγείται της εντολής διαπραγματεύσεων και να διεξάγεται εν ευθέτω χρόνω·
- να προσδιορίζει κατά προτεραιότητα τους κινδύνους για το περιβάλλον και την κοινωνία, συμπληρώνοντας το οικονομικό σκέλος της αξιολόγησης, βάσει του οποίου αποφασίζει ουσιαστικά η ΕΕ να συνάψει μια εμπορική συμφωνία·
- να προκρίνει μια πιο συγκεκριμένη και λεπτομερή αξιολόγηση ανά τομείς ή νοικοκυριά, αντί να λαμβάνει υπόψη τα αθροιστικά αποτελέσματα της απελευθέρωσης καθενός από τους πυλώνες της αειφόρου ανάπτυξης, ιδίως όσον αφορά οικονομίες με σημαντικό ποσοστό άτυπων δραστηριοτήτων·

— να εξελιχθεί σε σημείο αναφοράς κατά τη δημόσια συζήτηση στους κόλπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με θέμα την ανάλυση των επιπτώσεων·

— να συμπεριλάβει και άλλες πολιτικές της ΕΕ στα συνοδευτικά μέτρα.

1.3 Για να καταστεί πιο σχετική η παρεχόμενη πληροφόρηση, η ΕΟΚΕ συνιστά να προσαρμοστεί η ΕΑΑ μέσω των εξής μέτρων:

- να υπάρξει εκ νέου εξισορρόπηση των τριών πυλώνων·
- οι σύμβουλοι πρέπει να χρησιμοποιούν μεγάλο φάσμα διαθέσιμων μεθόδων, και δη ποσοτικών, έτσι ώστε να παρέχουν πληροφόρηση σχετικά με τις μη οικονομικές παραμέτρους της εκάστοτε εμπορικής συμφωνίας·
- πρέπει να αναπτυχθούν οι οικολογικές προσεγγίσεις (ανάλυση κύκλου ζωής, ίχνος άνθρακα, υπολογισμός οικοσυστημικών υπηρεσιών)·
- η αρμόδια για την ΕΑΑ συμβουλευτική ομάδα πρέπει να φροντίζει συστηματικά να συμμετέχουν στις μελέτες εμπειρογνώμονες από τη χώρα-εταίρο της εκάστοτε εμπορικής συμφωνίας·
- πρέπει να προσκαλούνται να λάβουν μέρος σε άμεσες και διεξοδικές συζητήσεις οι κοινωνικοί εταίροι, οι ειδικοί σε περιβαλλοντικά θέματα και οι εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου·
- να συνεκτιμηθεί ο αντίκτυπος που σχετίζεται με την ισότητα των φύλων·
- πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στην ΕΑΑ η ανάλυση των συνθηκών εργασίας στους κλάδους των δικηγορικών και ιατρικών επαγγελμάτων και δη του ζητήματος της ανεξαρτησίας και της εγγύησης της σωματικής ακεραιότητας όσων ασκούν αυτά τα επαγγέλματα.

1.4 Προκειμένου να οργανωθεί μια ανανεωμένη συμμετοχική διαδικασία, η ΕΟΚΕ προτείνει τα εξής:

- να παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης σε όλους τους ενδιαφερόμενους και τις χώρες-εταίρους σε όλα τα στάδια της ΕΑΑ και αυτή να συνοδεύεται από συνοπτική έκθεση·
- να προσαρμοστούν οι διαβουλεύσεις αναλόγως με τις διάφορες φάσεις του κύκλου, να είναι ανοικτές σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς της κοινωνίας των πολιτών και να υποστηρίζονται από τα κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα·
- να μπορεί η ίδια η ΕΟΚΕ να συνεργάζεται στην αρχική φάση της ΕΑΑ καταρτίζοντας γνωμοδότηση σχετικά με την επιλογή των δεικτών, τον εντοπισμό των προς διαβούλευση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών να προτείνει μεθόδους διαβούλευσης·
- να ζητείται από την ΕΟΚΕ να εκπονεί γνωμοδότηση για την ανάλυση των επιπτώσεων που θα υποβάλλουν το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο·
- να αναγνωρίζεται η ΕΟΚΕ ως σημαντικός εταίρος για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων και την παρακολούθηση των υποθέσεων μαζί με τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών των χωρών-εταίρων σε συνεργασία με τις επίσημες αντιπροσωπείες της ΕΕ·
- να μεριμνήσει η ΕΟΚΕ, ως διαμεσολαβητής, για τον συντονισμό των διαβουλεύσεων με την κοινωνία των πολιτών ως προς την εκτίμηση αντικτύπου με τη μελλοντική εφαρμογή των μηχανισμών παρακολούθησης που θα προβλέπονται από τις συμφωνίες·
- να λαμβάνονται υπόψη στον μηχανισμό της εκ των υστέρων αξιολόγησης οι ενδιάμεσες εκθέσεις της επιτροπής παρακολούθησης.

2. ΕΑΑ: ένα απαραίτητο μέσο που χρήζει αναθεώρησης

2.1 Στην ανακοίνωσή της «Εμπόριο, ανάπτυξη και παγκόσμιες υποθέσεις»⁽¹⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημειώνει τη βούλησή της να εντίνει τις διαβουλεύσεις με τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών προκειμένου να εκτιμήσει καλύτερα την επίδραση των εμπορικών πολιτικών στην αειφόρο ανάπτυξη. Έχοντας επίγνωση της πρωτοπόρου δράσης της ΓΔ Εμπορίου, η οποία είχε εισηγηθεί την εφαρμογή της ΕΑΑ, η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ανοίξει εκ νέου τον διάλογο με σκοπό τόσο την ανάλυση των επιτευγμάτων της εν λόγω μεθόδου όσο και την αντιμετώπιση των περιορισμών και των ανεπαρειών της. Στην παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας η ΕΟΚΕ επικεντρώνεται στις προτάσεις για την αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας του μηχανισμού και τη διασάφηση των στόχων του. Επιχειρεί δε να θέσει το ζήτημα της πολιτικής και κοινωνικής χρησιμότητας των ΕΑΑ.

2.2 Με την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης της Λισαβώνας, διευρύνθηκαν οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και πλέον κατέχει ισότιμη θέση σε σχέση με το Συμβούλιο της ΕΕ σε ζητήματα εμπορικής πολιτικής. Ήδη από την πρώτη κύρωση συμφωνίας υπό τη Συνθήκη της Λισαβώνας, δηλαδή αυτή με την Νότια Κορέα τον Μάρτιο του 2011, οι αρμόδιοι φορείς –ιδίως

όσοι εκπροσωπούν ευαίσθητους» τομείς– μπόρεσαν να διαπιστώσουν τη σημασία αυτών των νέων εξουσιών των ευρωβουλευτών. Καθίσταται συνεπώς αναγκαίο να εναρμονιστεί η προηγούμενη μέθοδος διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών με τη συγκεκριμένη θεσμική αλλαγή.

2.3 Η ΕΟΚΕ καταγράφει με μεγάλο ενδιαφέρον τις αλλαγές που επέφερε στον μηχανισμό η προαναφερθείσα πρόσφατη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εξακολουθεί να υφίσταται η σύνδεση της ΕΑΑ με τη διαβούλευση της κοινωνίας των πολιτών και παράλληλα διατηρείται η επίσημη δέσμευση για διεξαγωγή της ΕΑΑ κατά τις διαπραγματεύσεις και της αποτύπωσης των πορισμάτων σε σχετικό «έγγραφο θέσεων». Προστίθεται δε μια νέα φάση κατά την οποία, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να παρακολουθούνται τα αποτελέσματα των εμπορικών συμφωνιών, θα πρέπει να πραγματοποιείται εκ των υστέρων εκτίμησή τους. Τέλος, κάνει την εμφάνισή της μια φάση-κλειδί στον πολιτικό διάλογο μετά από τις διαπραγματεύσεις και πριν από την υπογραφή της συμφωνίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει μια «ανάλυση των επιπτώσεων», η οποία υποβάλλεται στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Εφεξής, η ΕΑΑ δεν θα νοείται απλώς ως ένα μέσο μόνο για τις διαπραγματεύσεις· θα αποτελεί μέρος του κύκλου εκπόνησης, εφαρμογής και παρακολούθησης των πολιτικών. Υπό αυτή την έννοια, οι προτάσεις της παρούσας γνωμοδότησης για την αναθεώρηση του μηχανισμού καθίστανται επίκαιρες και βαρύνουσες.

2.4 Εάν οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις αποβούν άκαρπες, οι διμερείς ή περιφερειακές συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών θα περικλείουν ολοένα και περισσότερα στοιχεία σχετικά με την πιο «αειφόρο» διαχείριση του παγκόσμιου εμπορίου, είτε μέσω ενός πληρέστερου κύκλου –εκ των προτέρων και εκ των υστέρων– αξιολόγησης, είτε λόγω του περιεχομένου τους (κεφάλαια για την αειφόρο ανάπτυξη που περιλαμβάνουν δεσμεύσεις κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα).

2.5 Η ΓΔ Εμπορίου και η κοινωνία των πολιτών έχουν ήδη αρχίσει να διεξάγουν διαρθρωμένο διάλογο⁽²⁾ με συνεδριάσεις ενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων σε διάφορες φάσεις των εμπορικών διαπραγματεύσεων. Ο διάλογος αυτός πραγματοποιείται στο πλαίσιο των υποχρεωτικών διαβουλεύσεων τόσο με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών όσο και των αντίστοιχων από τις χώρες-εταίρους προτού οι σύμβουλοι εκπονήσουν τις ΕΑΑ τους. Πρόκειται για ένα μεγάλης κλίμακας πείραμα διαλόγου με τους πολίτες, στο οποίο η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμμετάσχει ακόμα πιο ενεργά.

2.6 Στην παρούσα φάση καλλιέργειας ή επανέναρξης διμερών ή περιφερειακών εμπορικών διαπραγματεύσεων, αυτή η μέθοδος ενημέρωσης-διαβούλευσης γεννά προσδοκίες, αλλά και επικρίσεις⁽³⁾. Στις ΕΑΑ, η ευρεία χρήση μαθηματικών μοντέλων προσομοίωσης –όπως τα μοντέλα υπολογιστικής γενικής ισορροπίας, τα οποία χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του βαθμού αποτελεσματικότητας των μακροοικονομικών πολιτικών, αλλά όχι και των κοινωνικών και περιβαλλοντικών προεκτάσεων– δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο οικονομικό σκέλος της αξιολόγησης. Η προβολή των αποτελεσμάτων αυτών των μοντέλων στις ΕΑΑ συμφωνεί συχνά με αυτό που αντιλαμβανόμαστε διαισθητικά και δεν προσφέρει ιδιαίτερα χρήσιμες πληροφορίες ούτε στους διαπραγματευτές ούτε στους υπόλοιπους

⁽²⁾ Έκθεση πεπραγμένων της ΓΔ Εμπορίου για το έτος 2010 με θέμα τον διάλογο με την κοινωνία των πολιτών http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/february/tradoc_145785.pdf

⁽³⁾ Τελική έκθεση για το έτος 2010 με θέμα τις δημόσιες διαβουλεύσεις για την εμπορική πολιτική της ΕΕ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/september/tradoc_146556.pdf

ενδιαφερόμενους, καθότι δεν διαπιστώνονται ουσιαστικές ή αρκού- ντως στοχευμένες επιδράσεις. Λόγω των δυσχερειών που προκαλεί η απουσία ή έλλειψη αξιοπιστίας των στατιστικών στοιχείων του άτυ- που τομέα της οικονομίας, η ΕΑΑ δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη τις ενδεχόμενες συνέπειες σε αυτόν τον τομέα.

2.7 Ως προς το διαδικαστικό μέρος, σε αρκετές μελέτες (*) κατα- δεικνύονται οι περιορισμοί κατά την εκπόνηση αυτών των ΕΑΑ και τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων. Εξαιτίας του γεγονότος ότι πραγμα- τοποιούνται σε ιδιαίτερα προχωρημένο στάδιο των διαπραγματεύ- σεων, οι ΕΑΑ δεν μπορούν ούτε να επηρεάσουν πραγματικά το περιεχόμενο τους ούτε να ευαισθητοποιήσουν εγκαίρως τους ενδια- φερόμενους για πιο προβληματικά ζητήματα που τους αφορούν. Δεν υπάρχουν σαφείς κανόνες που να ρυθμίζουν τον εντοπισμό και την επιλογή των βασικών φορέων κατά τη διαδικασία.

2.8 Επειδή οι τιμές ορισμένων δεικτών παρουσιάζουν σημαντικές μεταβολές ως συνέπεια της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, κρίνεται σκόπιμη η συμπλήρωση ή τροποποίηση της αρχι- κής εκτίμησης προκειμένου να ενημερωθούν τα δεδομένα και τα σενάρια που χρησιμοποιούνται και να ενισχυθεί ο επίκαιρος χαρα- κτήρας των προτεινόμενων συνοδευτικών μέτρων.

3. Η ενσωμάτωση των ΕΑΑ σε έναν συνεκτικό κύκλο αξιολό- γησης

3.1 Η συμβολή των ΕΑΑ δεν κρίνεται ικανοποιητική δεδομένου ότι παρέχουν πληροφορίες καθυστερημένα, δεν προσθέτουν νέα στοιχεία στις διαπραγματεύσεις, δεν προσδίδουν σαφή πολιτική διά- σταση και οι διαβουλεύσεις δεν διεξάγονται όπως θα έπρεπε. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει την αναθεώρησή τους καθιστώντας τις πιο δυναμικές. Πρωτίστως, η εντολή διεξαγωγής ΕΑΑ πρέπει να δίνει έμφαση στον εντοπισμό συγκεκριμένων κινδύνων (κοινωνικών και περιβαλλοντικών), στην αξιολόγηση και στην παρακολούθηση αυτών των κινδύνων προϊόντος του χρόνου. Στην ενημέρωση σχε- τικά με τους αναμενόμενους και τους υπό εξέταση κινδύνους συνί- σταται, άλλωστε, και η προστιθέμενη αξία των ΕΑΑ.

3.2 Επομένως η αξιολόγηση γίνεται εκ των προτέρων (αναμε- νόμενοι κίνδυνοι), παράλληλα (εξέλιξη κινδύνων), αλλά και εκ των υστέρων (ανάλυση αντικτύπου). Η ΕΑΑ αποκτά έτσι δυναμικό χαρακτήρα παύοντας να είναι μια απλή μέθοδος ή διαγνωστικό μέσο. Δεν λογίζεται πλέον ως στατιστικό μέσο υπολογισμού της αριθμητικής αξίας των τριών πυλώνων, αλλά ως μια διαδικασία συμπαραγωγής και ανταλλαγής επιλεγμένων πληροφοριών. Οι συγκεκριμένες πληροφορίες αποκτούν αξία «σήματος» ή ειδοποί- ησης με αποδέκτη την κοινωνία των πολιτών και τους διαπραγμα- τευτές που είναι επιφορτισμένοι με το καθήκον της εποπτείας.

3.3 Για να είναι πραγματικά αποτελεσματική, η διαδικασία των ΕΑΑ πρέπει να συμπεριληφθεί σε έναν συνεκτικό κύκλο αξιολόγη-

σης των πολιτικών της ΕΕ, κοινός σκοπός των οποίων είναι η επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης.

3.3.1 Καταρχάς απαιτείται συνεκτικότητα μεταξύ των τριών πυλώνων, με την απαραίτητη ενίσχυση της κλιματικής και περιβαλ- λοντικής διάστασης· αλλά και ως προς το κοινωνικό σκέλος, πρέπει να ληφθούν ρητά υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι αξιοπρε- πείς συνθήκες εργασίας (**).

3.3.2 Εν συνεχεία, απαιτείται συνεκτικότητα μεταξύ, αφενός, των προβλεπόμενων πολιτικών και συνοδευτικών μέτρων και, αφετέρου, των κινδύνων και ευκαιριών που έχουν επισημανθεί. Οι προτάσεις πρέπει να καλύπτουν το ευρύτερο δυνατό φάσμα ενωσιακών πολι- τικών και μέσων (διάρθρωτικά ταμεία και συγκεκριμένα προγράμ- ματα, αναπτυξιακή βοήθεια, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση, το Ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου, χρηματοδοτήσεις της ΕΚΤ). Αντι- στρόφως, ο προγραμματισμός των εν λόγω μέσων πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τις ΕΑΑ.

3.3.3 Τέλος, απαιτείται συνεκτικότητα μεταξύ των διαφόρων αξιολογήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και, πιο συγκεκριμένα, πρέπει να διασαφηνιστεί η σχέση μεταξύ της ΕΑΑ και της εκτίμησης αντικτύπου πριν από την εντολή διαπραγμάτευσης. Αν παραστεί ανάγκη, η εντολή διεξαγωγής ΕΑΑ μπορεί να προσαρμοστεί και να αναθεωρηθεί αναλόγως με το αν έχει προηγηθεί φιλόδοξη ή, αντιθέτως, περιορισμένη και αποσπασματική ανάλυση των κοινωνι- κών και περιβαλλοντικών κινδύνων.

3.4 Οι ευρωβουλευτές, οι εκπρόσωποι των κρατών μελών, καθώς και η κοινωνία των πολιτών πρέπει να συμμετέχουν καθ' όλη της διάρκεια της διαδικασίας και πολύ περισσότερο απ' ό,τι συμμετείχαν μέχρι σήμερα. Σε αυτό το πλαίσιο αποκτά στρατηγική αξία η ανά- λυση των επιπτώσεων της εμπορικής συμφωνίας που συνέταξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου να την υποβάλει στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η εξέτασή της από τα θεσμικά όργανα δίνει την ευκαιρία αποκρυστάλλωσης των διαβουλεύσεων με τους πολίτες σε ένα κείμενο χρονικό σημείο του πολιτικού διαλόγου.

3.5 Κρίνεται δε απαραίτητο να προσαρμοστούν οι ΕΑΑ και να γενικευτεί η χρήση τους στις μελλοντικές εντολές διαπραγματεύ- σεων για τις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών με τους στρατηγι- κούς οικονομικούς εταίρους (ΗΠΑ, Κίνα, Ρωσία, Ιαπωνία, Ινδία, Βραζιλία), καλύπτοντας κυρίως ζητήματα σχετικά με το Πρωτό- κολλο οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του ΟΗΕ, καθώς και θέματα σχετικά με τη διανοητική ιδιοκτησία, τους κώδικες των δημόσιων συμβάσεων και τις συμφωνίες επενδύσεων.

4. Μεγαλύτερη συνάφεια των παρεχόμενων πληροφοριών

4.1 Η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων στους διαπραγματευτές σε ένα από τα αρχικά στάδια των διαβουλεύσεων αποτελεί αδήριτη ανάγκη προκειμένου να συνεκτιμηθούν οι δυνητικές θετικές και αρνητικές προεκτάσεις. Κρίνεται σκόπιμο να παρέχεται η δυνατό- τητα πρόσβασης στις εκτιμήσεις σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας σε όλους τους ενδιαφερόμενους και τις χώρες-εταίρους. Μολονότι η περίοδος κατάρτισης της εκτίμησης έχει ήδη επεκταθεί στους 9 μήνες, η προθεσμία αυτή πρέπει να τροποποιηθεί έτσι ώστε να ενισχυθεί η διαδικασία διαβούλευσης και στις χώρες-εταίρους.

(*) Anne Chetaille (2005). Les études d'impact des accords commerciaux sur le développement durable: bilan et perspectives (Οι εκτιμήσεις αντικτύπου των εμπορικών συμφωνιών στην αειφορία), Gret, Παρίσι. Ruddy and Hilty (2007). Impact assessment and policy learning in the European Commission (Εκτίμηση αντικτύπου και τρόποι χάραξης πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή), Sciencedirect. Pascal Gabriel (2008). Problématiques environnementales, emploi et cohésion sociale. Un examen des développements politiques au niveau international (Περιβαλλοντικές προβληματικές, απασχόλησης και κοινωνική συνοχή - Εξέταση των πολιτικών εξελίξεων σε διεθνές επίπεδο), Syndex/ΓΔ Απασχόλησης. Ekins and Voituriez (2009). Trade, Globalisation and Sustainability Impact Assessment (Εμπόριο, παγκοσμιοποίηση και εκτίμηση αντικτύ- που στην αειφορία), Earthscan, Λονδίνο.

(**) «Αξιοπρεπής εργασία και αειφόρος ανάπτυξη στη λεκάνη της Μεσο- γείου», ενημερωτική έκθεση της ΕΟΚΕ, Σεπτέμβριος 2010

4.2 Η καλύτερη απάντηση στις επικρίσεις που δέχονται οι ΕΑΑ ως προς τη χρησιμότητά τους είναι η απαλοιφή των γενικολογιών και της ποιοτικής μέτρησης των αθροιστικών αποτελεσμάτων (οικονομικά έναντι περιβαλλοντικών έναντι κοινωνικών). Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη μελέτη συγκεκριμένων κοινωνικών και περιβαλλοντικών κινδύνων και στην ανάλυση των προοπτικών που ανοίγονται σε αυτούς τους τομείς ως συμπλήρωμα των απαραίτητων υπολογισμών των οικονομικών προοπτικών, οι οποίες αποδεικνύονται θετικές στην πλειονότητα των μοντέλων. Μάλιστα, είναι αυτές οι οικονομικές προοπτικές που αποτέλεσαν το κίνητρο για τις διαπραγματεύσεις των εν λόγω συμφωνιών από την εκτίμηση αντικτύπου που προηγήθηκε της εντολής.

4.3 Η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών κινδύνων πρέπει να βασίζεται στη μεγαλύτερη δυνατή ποικιλία διαθέσιμων μεθόδων, από τις ποσοτικές μέχρι τις πιο ποιοτικές που χρησιμοποιούνται ειδικά για την ανάλυση των μη οικονομικών παραμέτρων εμπορικών πολιτικών όπως ο αντίκτυπος επί της ισότητας των φύλων, η επισιτιστική και η υγειονομική ασφάλεια των τροφίμων. Πιο συγκεκριμένα, θα ήταν χρήσιμο να αναπτυχθούν περαιτέρω οι πιο οικολογικές προσεγγίσεις όπως οι αναλύσεις του κύκλου ζωής, το ίχνος άνθρακα ή οι επιδράσεις στη βιοποικιλότητα. Μια άλλη δυνατότητα έγκειται στη χρήση ποιοτικών μεθόδων για την εκτίμηση των κοινωνικών προεκτάσεων ως προς την απασχόληση και τις αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας στους εν λόγω τομείς.

4.4 Υπό αυτό πρίσμα, στους όρους των προσκλήσεων υποβολής προσφορών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να απευθύνεται ρητά σε ειδικούς σε κοινωνικά ή/και περιβαλλοντικά θέματα. Επίσης συνιστάται θερμά η ευρύτερη συμμετοχή των ειδικών των χωρών-εταίρων, της ΔΟΕ και, ενδεχομένως, των ομολόγων τους από τον ΠΟΥ ή ακόμα και τον Οργανισμό Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών, ιδίως δε σε περιπτώσεις οικονομιών με μεγάλα ποσοστά αδήλωτης εργασίας. Επιπροσθέτως, οι σύμβουλοι πρέπει να προβαίνουν σε ανάλυση των συνθηκών εργασίας στους κλάδους των ελεύθερων δικηγορικών και ιατρικών επαγγελμάτων, έτσι ώστε να παρέχουν πληροφόρηση ως προς τη νομική κατοχύρωση των συμφερόντων και της εγγύησης της σωματικής ακεραιότητας όσων ασκούν αυτά τα επαγγέλματα

4.5 Εξάλλου, δεν θα πρέπει να παραγνωρισθεί ο αντίκτυπος ανά την Ευρώπη, κυρίως ως προς τις ΕΑΑ που αφορούν στους στρατηγικούς εταίρους και δη σε ζητήματα απασχόλησης ή αναδιάρθρωσεων. Σε αυτή την περίπτωση, είναι απαραίτητη η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, μεταξύ άλλων, για τη διευθέτηση πιθανών συγκρούσεων των κοινωνικών με τους περιβαλλοντικούς στόχους με την προοπτική της δίκαιης μετάβασης, καθώς και της οικολογικής και περιεκτικής ανάπτυξης. Θα πρέπει δε να ζητούνται συστηματικά πληροφορίες για τον εκάστοτε τομέα τόσο από τη Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών της ΕΟΚΕ όσο και από τις ευρωπαϊκές επιτροπές τομεακού κοινωνικού διαλόγου που έχουν συμπεριλάβει τις εμπορικές ανταλλαγές στο θεματολόγιό τους. Μια άμεση επαφή με τους κοινωνικούς εταίρους θα καθιστούσε τα αποτελέσματα της εκτίμησης αντικτύπου ευρύτερα αποδεκτά.

4.6 Επιπλέον, οι εθελούσιες και/ή συναινετικές δεσμεύσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των πολυεθνικών επιχειρήσεων, καθώς και οι διεθνείς συμφωνίες-πλαίσιο πρέπει προοδευτικά να εμπλουτίζονται με πληροφορίες τις ΕΑΑ.

4.7 Τα οικονομικά μέσα και το ανθρώπινο δυναμικό που χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση των χωρών-εταίρων σε θέματα

εμπειρογνωμοσύνης (ιδίως περιβαλλοντικής και κοινωνικής) και μηχανισμών διαβούλευσης αποτελούν βασική προϋπόθεση για την ποιότητα των ΕΑΑ και σημείο αφετηρίας για την επιτροπή παρακολούθησης. Πρέπει να υπάρχει εν προκειμένω άρτιος και ουσιαστικός συντονισμός της δράσης της ΓΔ Ανάπτυξης και Συνεργασίας με αυτή της ΓΔ Εμπορίου, σε συνάρτηση με τον προγραμματισμό της νέας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης.

4.8 Πρέπει να ενσωματωθεί σταδιακά η επίδραση των συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών στις μη συμβαλλόμενες χώρες των εμπορικών συμφωνιών ή στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες με τη συνδρομή των τοπικών εμπειρογνομόνων και της κοινωνίας των πολιτών, σε μια προσπάθεια να υπολογιστούν οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές προεκτάσεις της μεταβολής της ροής των εμπορικών συναλλαγών.

4.9 Αυτό το τόσο χρήσιμο για τους διαπραγματευτές και τους μελλοντικούς αξιολογητές μοντέλο ανάλυσης θα πρέπει να συνδυαστεί με την αναθεώρηση του πρακτικού οδηγού για τις ΕΑΑ που εκπόνησε το 2006 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁽⁶⁾. Τόσο στην εν λόγω αναθεώρηση όσο και στην εφαρμογή του οδηγού θα πρέπει να συνεργαστούν στενά εμπειρογνώμονες της ΓΔ Ανάπτυξης και Συνεργασίας, της ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Κοινωνικής Ένταξης, της ΓΔ Περιβάλλοντος, της ΓΔ Δράσης για το Κλίμα και της ΓΔ Υγείας και Καταναλωτών.

5. Αναθεώρηση της διαδικασίας συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών

5.1 Πολλές από αυτές τις προτάσεις ανταποκρίνονται στις προσδοκίες και στην κριτική των ερωτηθέντων της δημόσιας διαβούλευσης που διεξήγαγε το 2010 η ΓΔ Εμπορίου με αντικείμενο τη νέα εμπορική πολιτική. Όπως οι ΕΑΑ πρέπει να αποτελούν μέρος ενός συνεκτικού πλαισίου αξιολόγησης των πολιτικών, έτσι και η διαβούλευση πρέπει να καταστεί πιο δυναμική ως μια διαδικασία προσαρμοσμένη στις διαφορετικές φάσεις του κύκλου και να βασίζεται σε ορισμένες ορθές πρακτικές.

5.2 Ως προς τις θεσμικές διαβουλεύσεις, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να συμμετάσχει σε προγενέστερο στάδιο κατά τη διεξαγωγή συγκεκριμένων ΕΑΑ, καταρτίζοντας γνωμοδότηση σχετικά με την επιλογή των κοινωνικών και περιβαλλοντικών δεικτών, τον εντοπισμό συνοδευτικών μέτρων και προτείνοντας τις καταλληλότερες μεθόδους διαβούλευσης.

5.3 Όσον αφορά στην ανάλυση των επιπτώσεων που υποβάλλεται υπόψη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η κοινωνία των πολιτών ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναφέρει τόσο τον τρόπο με τον οποίο οι διαπραγματευτές έλαβαν υπόψη τους τα πορίσματα των ΕΑΑ όσο και τις τροποποιήσεις που έγιναν σε ορισμένα κεφάλαια προς αποφυγή ορισμένων σκοπέλων που είχαν εντοπιστεί.

5.4 Πρέπει να ενταχθεί η αρχική εκτίμηση στον μηχανισμό παρακολούθησης και προκαταρκτικής εκτίμησης (2-3 έτη), προκειμένου –σε στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών– αφενός μεν να προσδιοριστεί και –αν χρειαστεί– να επανεξεταστεί ο καταγεγραμμένος αντίκτυπος, αφετέρου δε να εντοπιστούν τυχόν νέοι κίνδυνοι. Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση πρέπει να εστιαστούν στους κινδύνους και τις μεταβολές που αυτοί παρουσιάζουν προϊόντος του χρόνου, καθώς και στην αποτελεσματικότητα των συνοδευτικών μέτρων.

⁽⁶⁾ Πρακτικός οδηγός για τις ΕΑΑ, ΓΔ Εμπορίου: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/march/tradoc_127974.pdf

5.5 Για τις ανάγκες του νέου κύκλου αξιολόγησης με τη συμπερίληψη των ΕΑΑ, η ΕΟΚΕ διαθέτει ένα σταθερό δίκτυο επαφών με ικανή εκπροσώπηση της κοινωνίας των πολιτών από τρίτες χώρες και συνεπώς μπορεί να αποτελέσει διαμεσολαβητή στις διαβουλεύσεις. Μάλιστα, έχει ήδη πείρα διοργάνωσης διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών από τρίτες χώρες σε ορισμένες φάσεις των διαπραγματεύσεων.

5.6 Οι μόνιμες γεωγραφικές ομάδες επαφών της ΕΟΚΕ με την κοινωνία των πολιτών από τρίτες χώρες συνιστούν βασικό πλεονέκτημα για τη δημιουργία από κοινού με όλες τις συνιστώσες της κοινωνίας των πολιτών νεοσύστατων επιτροπών παρακολούθησης των συμφωνιών. Χάρη στην πείρα τους σε θέματα διαλόγου και αντιπαραθέσεων για συμφωνίες σύνδεσης και εταιρικές σχέσεις, τα εν λόγω όργανα της ΕΟΚΕ παρέχουν το ιδανικό πλαίσιο διαλόγου για τον καθορισμό των ισορροπιών στις εμπορικές συμφωνίες. Κάθε σύνθετος φορέας προσφέρει επιτόπια εμπειρογνωμοσύνη με ιδιαίτερο γεωγραφικό χαρακτήρα σε ζητήματα εμπειρικών σχέσεων διεθνούς εμπορίου-αειφόρου ανάπτυξης.

5.7 Ο μηχανισμός παρακολούθησης που προβλέπει η συμφωνία Cariforum αποτελεί μια απάντηση στην ανάγκη παρακολούθησης της συνολικής συμφωνίας με την κοινή εποπτεία της εφαρμογής της από πλευράς κοινωνίας των πολιτών. Στην περίπτωση της συμφωνίας με τη Νότια Κορέα, ο μηχανισμός αυτός επιτρέπει την παρακολούθηση του κεφαλαίου περί αειφόρου ανάπτυξης. Η εφαρμογή μηχανισμών παρακολούθησης ενισχύει την αξιοπιστία των

δεσμεύσεων της ΕΕ στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης. Από την ποιότητα της ΕΑΑ θα εξαρτώνται η αξιοπιστία της διαδικασίας παρακολούθησης και ο βαθμός αμοιβαίας εμπιστοσύνης όσων συμμετέχουν στη διαδικασία διαβούλευσης. Γι' αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρότασή της περί δημιουργίας επιτροπής παρακολούθησης σε όλες τις εμπορικές συμφωνίες.

5.8 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρωτοβουλία συνεργασίας της ΓΔ Εμπορίου που αποσκοπεί στην ενσωμάτωση σε κάθε συμφωνία κεφαλαίου με τίτλο «αειφόρος ανάπτυξη» που θα περιλαμβάνει δεσμεύσεις κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Η ΕΕΑ αποτελεί μέρος αυτής της πρωτοβουλίας αναδεικνύοντας εμπειρικά και πρακτικά τις ευκαιρίες που προσφέρει το εμπόριο στον τομέα, καθώς και τις μεταβατικές διατάξεις ή τα μέτρα προσαρμογής, αντιστάθμισης ή προστασίας που απαιτούνται για την εξάλειψη ή τη μείωση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών κινδύνων, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της συμφωνίας.

5.9 Υπό την ιδιότητα του διαμεσολαβητή παρακολούθησης της συμφωνίας Cariforum, η ΕΟΚΕ θα βασιστεί στους προϋπάρχοντες συνδέσμους με την κοινωνία των πολιτών. Προτίθεται επίσης να συνάψει εταιρική σχέση με την κοινωνία των πολιτών της Νότιας Κορέας για την εποπτεία των μηχανισμών παρακολούθησης που πρόκειται να δρομολογηθούν. Όσον αφορά δε στην αναθεώρηση της συμμετοχικής διαδικασίας, θα ήταν σκόπιμο να αντληθούν διδάγματα από την πρώτη εκ των υστέρων αξιολόγηση της συμφωνίας με τη Χιλή.

Βρυξέλλες, 5 Μαΐου 2011.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON
